

Національна академія педагогічних наук України

Національна академія державного управління
при Президентіві України

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інститут вищої освіти НАПН України

Державний навчальний заклад
«Університет менеджменту освіти» НАПН України

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ

ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією **В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка**

Київ
«Основа»
2014

УДК 37.013.83(031)
ББК 74.3я20
О-72

Упорядники:

**Н. Г. Протасова,
Ю. О. Молчанова,
Т. В. Куренна.**

Редакційна рада:

В. Г. Кремень, доктор філософських наук, професор, дійсний член НАН та НАПН України, (голова),

Ю. В. Ковбасюк, доктор наук з державного управління, професор (співголова),

Н. Г. Протасова, доктор педагогічних наук, професор (відповідальний секретар, координатор проекту),

В. І. Луговий, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України,

Л. Б. Лук'янова, доктор педагогічних наук, професор,

Н. Г. Ничкало, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України,

В. В. Олійник, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України,

Ж. В. Таланова, доктор педагогічних наук, доцент,

Ю. О. Молчанова, кандидат наук з державного управління, доцент,

Т. В. Куренна, кандидат психологічних наук.

Рецензенти:

Н. С. Побірюченко, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,

В. Д. Бакуменко, доктор наук з державного управління, професор, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління.

Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя,

О-72 Ю. В. Ковбасюка ; [упоряд.: Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, Т. В. Куренна; ред. рада: В. Г. Кремень, Ю. В. Ковбасюк, Н. Г. Протасова та ін.] ; Нац. акад. пед. наук України, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. – К. : Основа, 2014. – 496 с.

ISBN 978-966-699-786-2

В енциклопедичному словнику на системних засадах розкривається поняттєво-термінологічний апарат теорії та практики освіти дорослих як цілісне методологічне знання про її сутність, становлення і розвиток.

Для науковців, викладачів, магістрантів, аспірантів, докторантів, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та всіх, хто цікавиться теоретичними проблемами освіти дорослих.

УДК 37.013.83(031)
ББК 74.3я20

© Національна академія педагогічних наук України, 2014

© Національна академія державного управління при Президентові України, 2014

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014

© Інститут вищої освіти НАПН України, 2014

© Державний навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2014

© Кремень В. Г., 2014

© Ковбасюк Ю. В., 2014

ISBN 978-966-699-786-2

рії (2000) – конференція, яка ухвалила Дамаську декларацію Міжнародної ради з освіти дорослих «Освіта для всіх»; у Болгарії (2002) було проведено конференцію «Навчання впродовж всього життя», у якій взяла участь двісті делегатів з Європи, Північної Америки та Центральної Азії.

Найбільшим інтелектуальним центром міжурядової співпраці з питань освіти, науки і культури є ЮНЕСКО, до якого входять близько 190 країн. Це майже всі держави світу, за винятком США: американські фахівці широко представлені в цій організації як експерти. При ЮНЕСКО функціонує приблизно 600 урядових організацій, мета яких – гарантувати кожній дорослій людині право на навчання. Теоретичні дослідження в цій галузі знань розробляють Інститут ціложиттєвого навчання ЮНЕСКО (Гамбург) і Міжнародний інститут планування освіти (Париж), які є найбільшими інформаційними центрами, що здійснюють тематичну координацію проблем досліджень у галузі освіти дорослих (громадянська освіта, грамотність, національні меншини, мігранти, навчання в місцях позбавлення волі, а також навчання інвалідів тощо). Значними центрами у розвитку освіти дорослих є Міжнародний інститут освіти (США), Швейцарська організація освіти дорослих, Міжнародний педагогічний центр (Франція), Національний інститут освіти дорослих (Велика Британія), Міжнародний інститут педагогічних досліджень (Німеччина) та ін. Останнім часом помітно збільшилася кількість відповідних освітніх установ та організацій, що безпосередньо займаються проблемами освіти дорослих на міжнародному рівні. Серед них – Панафриканська Асоціація письмен-

ності й освіти дорослих, Арабська мережа поширення письменності й освіти дорослих, Південно-Азійське й Тихоокеанське бюро з освіти дорослих, Північно-Американський альянс народної освіти й освіти дорослих, Європейська Асоціація освіти дорослих.

Омельчук С.А.

МІЖНАРОДНА СПІЛКА ДЛЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ (англ. *International Society for Comparative Adult Education – (ISCAE)*) – мережа близько 120 осіб у 30 країнах світу, що має на меті підвищення обізнаності та вагомості порівняльних досліджень освіти дорослих через сприяння дослідженням у цій сфері; підтримку мережі контактів для компаративістів; документування й обмін розробок і стандартів через публікації; підтримка та поширення публікацій; організацію конференцій та зустрічей для членів та інших зацікавлених осіб у цій галузі; взаємодію з товариствами, що мають аналогічні цілі.

ISCAE започаткована 1960 року на першій Всесвітній конференції Всесвітньої Ради для порівняльної освіти (Оттава, Канада). Первинна назва – «Комітет для вивчення і дослідження в порівняльній освіті дорослих (англ. *«Committee for Study and Research in Comparative Adult Education (CSRCAE)»*). 1992 року на щорічній конференції Американської асоціації освіти дорослих і тривалої освіти (Лос-Анджелес, США) ISCAE отримала сучасну назву. Особливості роботи ISCAE – «контакти по всьому світу від людини до людини» та порівняльні «міжнародні дослідження цінностей». Увага сфокусована на: 1) порівняльних дослідженнях (виявлення подібності і відмінності

між одним або кількома аспектами освіти дорослих у двох або кількох країнах чи регіонах; визначення, чому подібності і відмінності виникають і яке їх значення для освіти дорослих у країнах, що досліджувалися); 2) польових та методичних рефлексіях (методи, стратегії, міжнародні порівняння та узагальненні звіти про досягнення у галузі міжнародних порівняльних досліджень на рівні матеріалу або мета- (meta) рівні).

Шиян О.І.

МІЖНАРОДНИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ (англ. *International Bank for Reconstruction and Development* – (IBRD)) – основна фінансово-кредитна інституція Світового банку, спеціалізована установа ООН, що займається довгостроковим кредитуванням (до 15–20 років) країн-членів щодо проектів їх економічного розвитку та є найбільшим кредитором країн, що розвиваються. Позики банку надаються під гарантії урядів країн-членів, що попередньо стали членами Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Метою IBRD є сприяння країнам-членам у розвитку їх економіки, заохочення іноземного інвестування, стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної торгівлі, підтримка збалансованості платіжних балансів країн-членів, урегулювання зовнішнього боргу країн, що розвиваються. IBRD є значним позичальником на світовому фінансовому ринку для приватних банків та інших кредитних установ, під випущені облігації (7 % річних). За рахунок емісії облігацій IBRD формується 94 % його ресурсів.

Джерелами формування ресурсів IBRD є уставний капітал, що складається з підписки країн-членів на акції банку

відповідно до їх економічної потужності, позикові кошти, платежі за рахунок погашення боргу. Прибуток IBRD не є його головною метою, проте він працює прибутково, оскільки позики залучає з розрахунку 7 % річних, а кредитна ставка складає в середньому 7,5 %. Дивідендів своїм членам банк не сплачує.

Надання кредитів здійснюється на основі принципів: гарантії уряду, ефективності капіталовкладень, повернення коштів.

IBRD засновано у 1945 р., почав функціонувати у 1946 р., місце знаходження – Вашингтон, США. Членами IBRD є 187 країн, Україна – з 1992 р.

Казюк Я.М.

МІЖНАРОДНИЙ ТИЖДЕНЬ ОСВИТИ ДОРΟΣЛИХ – тиждень, у межах якого проводяться міжнародні науково-практичні конференції, форуми, фестивалі творчості дорослих, дебати, тематичні дні тижня, семінари, «круглі столи», відвідування навчальних закладів, відкриті засідання координаційного комітету, прес-конференції, зустрічі, де обговорюються актуальні проблеми андрагогіки та визначаються стратегії розвитку навчання людини впродовж усього життя.

М.т.о.д. започатковано з ініціативи Великої Британії, яка у 1992 р. провела Національний тиждень навчання дорослих. Проводиться в більш ніж 50 країнах світу.

Україна приєдналася до проведення **М.т.о.д.** 2000 р. Першими документами, що вносили участь країни у заходах ООН і ЮНЕСКО, стали наказ МОН «Про проведення Міжнародного тижня освіти дорослих» і відповідний лист Мін'юсту України.

Організаторами проведення **М.т.о.д.**